

Justis- og beredskapsdepartementet
Rednings- og beredskapsavdelingen
Postboks 8005 Dep, 0030 Oslo

Oslo, 17.02.14

Høring – Rapport fra arbeidsgruppe som har vurdert brann- og redningsvesenets organisering og ressursbruk (Brannstudien)

Skogbrand Forsikringsselskap Gjensidig (Skogbrand) eies av 42 000 skogeiere. Ingen andre selskaper tilbyr forsikring mot skogskader i Norge. Skogbrand har forsikret eiendommer mot skogbrann siden 1912. Vi vil gjerne gi noen kommentarer til ”Brannstudien” selv om vi ikke er tatt med på listen over høringsinstanser.

Vi hadde gjerne sett at utfordringer ved skogbranner hadde vært drøftet mer inngående som grunnlag for valg av framtidig organisering og bruk av ressurser. Våre kommentarer er derfor særlig knyttet til skog og utmark.

Skogbrand deler arbeidsgruppens bekymring over det store antallet små brannvesen i Norge. Behovet for større og mer robuste enheter er særlig tydelig ved store skogbranner.

Skogbrand deltok med interesse i arbeidet til ”Johnsen-utvalget” som ble oppnevnt etter den store skogbrannen i Froland 2008. Rapporten *”Skogbrannberedskap og håndtering av den senere tids skogbranner i Norge”* ble laget nettopp som en konsekvens av sviktende skogbrannberedskap.

Det viser seg gang på gang, som påpekt i utvalgets rapport, hvor viktig det er at skogbranner bekjempes før de får utvikle seg til u håndterlige katastrofer. Rask reaksjon med tilstrekkelig slagkraft er avgjørende. Ekstra viktig er dette i perioder med stor skogbrannfare (høy skogbrannfareindeks). Det er fare for at slike perioder blir hyppigere og lengre enn før som følge av klimendringer. Når det ikke lykkes å slokke skogbrann i tidlig fase kommer lokalt brannvesen til kort.

Vi er tilfreds med at DSB har vist vilje til å følge opp Johnsen-utvalgets oppfordring om å *”gjennomgå skogbrannhelikopterberedskapen, og vurderer et system for opptrapping i perioder med særlig stor skogbrannfare. Likeledes bør behov for en tidligere innsetting av helikopter vurderes når skogbrannfareindeksen er høy”*. Fortsatt helikopterberedskap med mulighet for opptrapping i perioder med høy risiko har meget stor betydning. Mulig omorganisering til regionale eller fylkesvise brannvesen erstatter ikke behovet for helikopterstøtte.

Ved store hendelser som de siste utmarksbrannene er det satt inn flere helikoptre. Under Frolandsbrannen var mer enn 10 helikopter i aksjon. Det virker imponerende, men antallet hjelper lite dersom det benyttes maskiner med lite løftekraft og piloter uten erfaring. Dropp av under 1000 liter vann fra for stor høyde og med dårlig tilpasset hastighet har liten effekt. Dersom det heller ikke er tilstrekkelig og koordinert innsats til å følge opp helikopterdroppene på bakken, står nytten ikke i forhold til ressursbruken.

Under kapittel 2.4 om kommunens rolle og ansvar hadde vi gjerne sett omtale av skogbrannreserven som er pålagt i den såkalte dimmensjoneringsforskriften. Vi er kjent med vanskene med

å organisere slike styrker etter at det er blitt få sysselsatte i skogbruket. Situasjonen er en helt annen enn da en bygget på erfaringer fra de store brannene i 1976. En bør vurdere om formuellerne i dimensjoneringsforskriften bør tilpasses bedre til dagens situasjon. Det er imidlertid lagt arbeid i tilpasset organisering både i Midt-Hedmark, Buskerud og Telemark. Erfaringene kunne med fordel vært omtalt.

Flyovervåking ved stor skogbrannfare bidrar til at branner blir oppdaget tidlig, før de utvikler seg til store og u håndterlige hendelser. Skogbrannovervåking fra fly ble tatt i bruk allerede under siste krig. NAK sin flytjeneste har i flere tiår fungert godt for overvåking, avklaring av brann-tilløp og bistand ved hendelser. Vi ser med bekymring at dette beredskapstiltaket svekkes fordi det ikke prioriteres i kommunevis samarbeid. I Hedmark har fylkesmannen tatt ansvar og dekker de beskjedne kostnadene. Mens flyovervåkingen derimot faller bort i de skogbrannutsatte Agder-fylkene til sommeren, trolig fordi regionale brannsjefene har nedprioritert tiltaket.

Landbrukets sikringsradio er en viktig tilleggsressurs ved skogbrannbekjempelse. De siste årene er systemet utviklet og gjort mer effektivt. Dette bør omtales i avsnitt 9.5.

Norge rammes langt sjeldnere av store utmarksbranner enn Middelhavsland, Australia og deler av USA. Vi har fuktigere klima og lavere andel vegetasjon med høy brannfare. Av landets nesten 300 brannsjefene har derfor de aller færreste erfaring fra arealstore branner. Vi kjenner ikke til hvordan brannene nå i januar er håndtert, men på generelt grunnlag tør vi hevde at mer enn 90 % av landets brannsjefene har manglende kompetanse til å lede bekjempelse av store skogbranner.

Å kjempe mot branner som raser i dagevis over flere kvadratkilometer, med vind og i ulendt terreng er noe langt annet enn brannvesenets vanlige oppgaver. Lokale brannmannskaper, sivilforsvar og frivillige jobber hardt over lang tid og gjør en stor innsats. Desto mer nedslående er det dersom innsatsviljen ikke blir nyttiggjort optimalt. Dette stiller store krav til organisering og ledelse. Overordnet strategi må ha toppprioritet. Kvalifisert bedømmelse av hvordan og hvor raskt brannen vil utvikle seg er avgjørende. Vindstyrke og -retning, terrengforhold og vegetasjon er viktige faktorer. Hvor langt i forkant skal forsvarslinjer etableres med fukting av branngater, hogging av branngater og om nødvendig riving av bebyggelse. Vi ser at det er fristende å stole på helikopterbistand, særlig når en føler seg maktesløs. Men all erfaring viser at skogbranner aldri slukkes fra lufta. Samspill med bakkemannskap er helt nødvendig. Dette må organiseringen ta hensyn til. Viktigheten av etterslokking og vakthold må heller ikke undervurderes. Selv om både ledelse og mannskaper er slitne må en ikke trappe ned for tidlig. Det straffer seg når brannen tar seg opp igjen. Det heter i brannloven at lederen *"skal ha de kvalifikasjoner som er nødvendige for å ivareta brannvesenets oppgaver på en forsvarlig måte"*. Men det er urimelig å forvente at lederne av alle landets mange små brannvesen skal ha kvalifikasjoner som er nødvendig, uansett hvor godt de måtte fungere ved vanlige hendelser.

I noen år har vi nå hatt en meget positiv støtteordning innen skogbrannvern. Det er etablert en vaktordning for å gi råd og veiledning til den lokale slokkeledelsen. Opplegget er utviklet i samspill mellom dyktige nøkkelpersoner og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Men etter brann- og eksplosjonsvernloven er det alltid lokalt brannvesen som har ledelse av brann-bekjempelsen og "eier" hendelsen.

I dimensjoneringsforskriften heter det at *"brannsjefen kan anmode om bistand så snart en brann eller ulykke truer med å få slikt omfang at den etablerte beredskap ikke strekker til"*. Den formuleringen bør skjerpes slik at det skal anmodes om bistand – også for utøvelse av operativ ledelse. Slik er det i skogbrannvernet i USA der ledelsen har plikt til å vurdere om utfordringen ser ut til å overskride eget kompetansenivå. Vi mener det bør satses ressurser på noen få topp kvalifiserte spesialister her i landet (eller i Norden). Personer som har evne, kunnskaper og

erfaring for å kunne *overta* ledelsen når for eksempel skogbrann antas å ville vare mer enn ett døgn eller brannarealet ser ut til å overstige 1000 dekar.

I 1977 oppsto ukontrollert utblåsning av olje fra et borehull på Ekofisk B i Nordsjøen. Norske ingeniører jobbet på spreng for å stoppe utblåsningen uten å lykkes. Redningen kom fra profesjonelle ”brønndreperer” som ble fløyet inn fra USA. På tilsvarende måte bør dimensjoneringsforskriften legge opp til at kompetente ”skogbranndreperer” skal overta når katastrofen er i ferd med å utvikle seg. Det bør så snart som mulig brukes ressurser på å kvalifisere slike ressurspersoner.

Med hilsen
Skogbrand

Inge Fjalestad
Adm. direktør